

TILVÆKST Grovfoder nr. 2, 4. februar 2023

Indhold

- **Mark**
- Udbringning af husdyrgødning
- Flydende husdyrgødning - regler, teknik og forsuring
- Dispensation for aksestryk på gyllevogne
- **Regler og tilskud**
- GLM 7, afgrøderotation på omdriftsjord
- Anmeld den rigtige afgrøde på marken
- Fællesskema – nye oplysninger om ansøger

MARK

Udbringning af husdyrgødning

Af planterådgiverne Thomas Harbo og Vivi Ernstsen

Pr. 1. februar ophører lukkeperioden for udbringning af husdyrgødning og mineralsk handelsgødning. Har du et kvæg-undtagelsesbrug skal du dog være opmærksom på, at her gælder andre og strammere regler for udbringning af husdyrgødning.

Overvejelser inden udbringning

Efter en vinterperiode, som indtil årsskiftet har været uden de store nedbørsmængder, er behovet for udbringning af husdyrgødning, her hvor udbringning bliver tilladt igen, ret begrænset. I de seneste mange år har februar og marts ofte givet mere vintervejr end december og januar, og derfor bør du overveje din gyllestrategi – opbevaringskapacitet kontra farbare arealer. Vil en periode med nedbør eller vintervejr kunne forhindre udbringning i starten af marts, hvor opbevaringskapaciteten kan være kneben, bør du overveje at udbringe den mængde, som giver luft i din opbevaringskapacitet, når forholdene er til det, så næste udbringning kan skubbes indtil midt i marts. Udbringning først i februar bør dog begrænses til det helt nødvendige, da risikoen for næringsstofftab ud af rodzonen er stor, og udnyttelsen af næringsstofferne, som tildeles i februar, derfor er langt fra optimal. Ved tidlig udbringning til årets majs- og roemarker bør der i alle tilfælde tilsættes nitrifikationshæmmer.

De nuværende høje gødningspriser er endnu et argument for at begrænse og udsætte udbringning af husdyrgødning indtil primo marts for græsmarkerne eller indtil etablering af de vårsåede afgrøder, så alle næringsstoffer udnyttes bedst muligt.

Lovlig udbringning fra 1. februar

Fra 1. februar kan husdyrgødning lovligt udbringes på de fleste arealer. Lukkeperioden for udbringning ophører pr. 1. februar, og ifølge de **generelle** regler må der, hvis forholdene tillader det, udbringes husdyrgødning på alle arealer **UNDTAGEN** de nedenfor nævnte tilfælde, hvor udbringning først må ske pr. 1. marts:

- Generelt - hvor der er efterafgrøder i majs.

- KUN for kvæg-undtagelsesbrug
 - Græsmarker, såvel i omdrift som permanente, som skal pløjes (destrueres) i dette forår.
 - Græsefterafgrøder af enhver art udlagt i 2022, hvor der skal etableres en forårssået afgrøde.

Læs dog også afsnittet "Udbringningsteknik ved flydende husdyrgødning", hvor der i tabel 2 er vist visse lempelser fra de generelle regler.

Indimellem kan der være tvivl om, hvorvidt en udbringning sker lovligt, og mange uden for erhvervet ser det som deres pligt at anmelde, hvad de ser som "tvivlsomme" udbringninger. Kommunerne skal reagere på anmeldelser. Inden du kører, skal du derfor være sikker på, at forholdene er i orden, og at reglerne overholdes. Er du selv i tvivl, så undlad at køre!

Reglerne kort fortalt – flydende husdyrgødning

Reglerne for udbringning af husdyrgødning, andre organiske gødninger og mineralsk handelsgødning er fastsat i *Bekendtgørelse anvendelse af gødning*, kapitel 2, hvor du kan læse de specifikke bestemmelser. I korte træk er det især nedennævnte forhold, du skal være opmærksom på i den kommende tid, men du er selvfølgelig selv ansvarlig for at overholde de bestemmelser, der gælder for netop dine arealer.

Miljø- og afstandskrav

Ved udbringning skal du iagttage de sædvanlige forbehold ved risiko for forurening af vandmiljø (herunder dræn, vandløb, søer og fjorde/kystoplande); Dvs. at det IKKE er tilladt at udbringe husdyrgødning eller andre flydende organiske gødninger, hvis der blot er risiko for forurening. Jævnfør bekendtgørelsens tekst er det derfor ikke tilladt at udbringe flydende husdyrgødning og flydende affaldsprodukter, hvis blot ét af flg. forhold er gældende:

- Jorden er dækket af sne.
 - Jorden er pr. definition snedækket, hvis 90 % af marken er dækket af blot 1/2 cm sne.
- Jorden er frosset.
 - Miljøstyrelsens definition for lovlig udbringning er, at jorden skal være optøet i mindst 15 cm; dog er det tilladt at køre efter nattefrost, hvis jorden forventes at optø til 15 cm i dagens løb.
 - Vær opmærksom på, at tolkningen af, om jorden er optøet, kan være forskellig mellem kontrollører og mellem kommuner. Du bør derfor sikre dig, at jorden er tilstrækkelig optøet ved at stikke med et jordspyd eller evt. ved at grave med en spade flere steder i marken OG dokumentere dette med et dateret billede heraf.
- Jorden er vandmættet eller oversvømmet.
- På skråninger med en hældning på mere end 6° ned mod vandløb, søer > 100 m² eller fjorde, inden for en afstand af 20 m fra vandmiljøets øverste kant.
 - På arealer med hældning på 6 – 12° må der dog nedfældes flydende husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse og flydende affaldsprodukter **parallelt med vandmiljøet**.

I en afstand af 20 meter til naturtyper omfattet af kategori 1-natur (ammoniakfølsomme naturtyper) og naturtyperne højmoser og lebeliesøer omfattet af kategori 2-natur skal flydende husdyrgødning nedfældes – alternativt kan der forsikres. Læs mere om naturtyperne her

Reglerne kort fortalt – fast husdyrgødning

Fast husdyrgødning må ligeledes udbringes fra 1. februar på vintersæd og græsmarker, som skal ligge til produktion i 2023. Ligeledes må udbringning ske på stubmarker og græsmarker, som skal lægges om i foråret; her skal nedbringning ske inden fire timer.

Vær opmærksom på, at der også for fast husdyrgødning gælder særlige regler for kvæg-undtagelsesbrugene samt på arealer med efterafgrøde i majsstub. Ejendomme, som har benyttet reglerne om kvæg-undtagelsesbrug i efteråret 2022, er omfattet af de mere restriktive regler for denne ejendomstype indtil 1. marts 2023. Se oversigt i tabel 1 nedenfor.

Afstandskrav

Indenfor 200 meter fra byzone, sommerhusområder eller områder, der i lokalplan er udlagt til boligformål, er det ikke tilladt at udbringe husdyrgødning i weekender og på helligdage.

Oversigt over lovlig udbringning af husdyrgødning pr. 1. februar / 1. marts

Reglerne for udbringning af husdyrgødning er et sammensurium af reguleringer fra forskellige bekendtgørelser, som det ikke er let at få overblik over. I tabel 1 vises en samlet oversigt over udbringningstidspunkter, afgrøder og ejendomstyper. Hvor der i tabellen henvises til "PLØJES" sidestilles fræsning eller gentagne harvninger i en dybde af 10-15 cm med pløjning.

Tabel 1 Generelle regler. Oversigt over lovlig udbringning af flydende og fast husdyrgødning samt andre organiske gødninger pr. 1. Februar / 1. marts. Se dog også tabel 2 og 3.

Afgrøde / efterafgrøde	Udbringning af husdyrgødning tilladt pr.	
	Almindelige harmonikrav (≤ 170 kg N/ha)	Kvæg-undtagelsesbrug (op til 230 kg N/ha)
Stubmark UDEN efterafgrøde	1. februar	1. februar
Stubmark MED efterafgrøde sået EFTER høst 2022	1. februar	1. februar
Græsefterafgrøde efter KORN	1. februar	1. marts
Græsefterafgrøde efter MAJS	1. marts	
Græsefterafgrøde med kvælstofkvote 2022. PLØJES forår 2023	1. februar	1. marts
Græsmarker, omdrift og permanente. PLØJES forår 2023	1. februar	1. marts
Græsmarker, omdrift og permanente. PLØJES IKKE forår 2023	1. februar	1. februar
Vintersæd	1. februar	

Flydende husdyrgødning – regler, teknik og forsuring

Af planterådgiverne Thomas Harbo og Vivi Ernstsén

Vær opmærksom på de mange særlige regler, der gælder for brugstyper og udbringningsteknik ved udbringning af flydende husdyrgødning i februar.

Regler og teknik

Reglerne for hvilke udbringningsteknikker, og på hvilke tidspunkter disse må anvendes på kvæg-undtagelsesbrug og ved almindelige harmonikrav, kan være svære at navigere i.

På kvæg-undtagelsesbrug må græsudlæg og græsefterafgrøder ikke destrueres (ved jordbehandling eller nedvisning) før tidligst 1. marts, ligesom det i alle tilfælde gælder græsefterafgrøder i majs. Dog er der en generel lempelse fra reglerne, der omfatter udbringning af gylle i foråret på arealer med efterafgrøder og græsudlæg, hvor flydende husdyrgødning må udbringes med græsmarksnedfælder og som slangeudlagt forsuret gylle på alle brugstyper til **ALLE** efterafgrøder fra 1. februar; se tabel 2 og 3. Nedfældningen må ikke ødelægge græsudlægget eller græsefterafgrøden før tidligst 1. marts.

I tabel 2 og 3 vises en detaljeret oversigt over lovlige udbringningsmetoder i februar for henholdsvis kvæg-undtagelsesbrug og almindelige harmonikrav.

Tabel 2 Kvæg-undtagelsesbrug, afgrøder og teknik. Udbringning af flydende husdyrgødning i februar 2023.

Teknik	Kvæg-undtagelsesbrug				
	ALLE typer græsefterafgrøder efter korn og majs 2022	"Ren" korn- og majsstub	Græsmarker (omdrift og permanente), pløjes forår 2023	Græsmarker (omdrift og permanente), pløjes IKKE forår 2023	Udlæg af græs og kløvergræs, udlagt i dæksæd 2022 (græsmark 2023)
Græsmarksnedfælder	✓	✗	✗	✓	✓
Forsuret slangeudlagt	✓	✓ ¹⁾	✗	✓	✓
Sortjordsnedfælder	✗	✓	✗		

1) Ved slangeudlægning af forsuret gylle inden såning, er der et krav om nedbringning hurtigst muligt og indenfor fire timer.

Tabel 3 Almindelige harmonikrav, afgrøder og teknik. Udbringning af flydende husdyrgødning i februar 2023.

Teknik	Almindelige harmonikrav					
	Pligtig- og målrettet efterafgrøde, efter		"Ren" korn- og majsstubb	Græsmarker (omdrift og permanente), pløjes forår 2023	Græsmarker (omdrift og permanente), pløjes IKKE forår 2023	Udlæg af græs og kløvergræs, udlagt i dæksæd 2022 (græsmark 2023)
	Korn 2022	Majs 2022				
Græsmarksnedfælder	✓	✓	✗	✗	✓	✓
Forsuret slangeudlagt	✓	✓	✓ ¹⁾	✓	✓	✓
Sortjordsnedfælder	✓	✗	✓	✓		

1) Ved slangeudlægning af forsuret gylle inden såning, er der et krav om nedbringning hurtigst muligt og indenfor fire timer.

De specifikke krav til dokumentation for forsuring af gylle ved godkendte forsuringsteknikker fremgår i tabel 4 nedenfor.

For at opnå den bedste effekt af forsuret slangeudlagt gylle, skal slæbeslangerne, som navnet også antyder, slæbes hen ad jorden. Når slangerne lægger gyllen ud på jorden, mindskes gylleoverfladen på jorden, ammoniakfordampningen begrænses, og kvælstofeffekten øges. Aarhus Universitet har udført forsøg, der viser, at ammoniakfordampningen kan reduceres med 25-30 % ved at slæbe slangerne i forhold til, hvor slangerne er hævet 20 cm over jordoverfladen. Effekten er størst under varme og tørre forhold. I forsøgene er der udbragt 120 kg NH₄-N pr. ha, svarende til omkring 45 ton/ha kvæggylle. Omregnet til kvælstofeffekt svarer det til 5-8 kg N pr. ha. Forsøgene er udført i vårbyg og vinterhvede, men det er dog ikke opgjort, hvorvidt der er effekt på udbyttet.

Forsuring

Til sæsonen 2022 blev kravene til forsuret gylle ændret fra et pH-krav til et krav om mængde anvendt svovlsyre. Disse regler er stadig gældende.

Tabel 4 Krav til mængde 96 % svovlsyre til forsuring af gylle

Gylletype	Markforsuring, samt tankforsuring, hvor gyllen udbringes senest 72 timer efter forsuring		Tankforsuring, hvor gyllen udbringes 3-28 dage efter forsuring	
	[kg/tons]	[l/tons]	[kg/tons]	[l/tons]
Kvæggylle, ikke afgasset	3,0	1,7	4,4	2,4
Svinegylle, ikke afgasset	2,9	1,6	5,7	3,2
Afgasset gylle, samt andre gylletyper	11,0	6,1	14,0	7,8

Kravene til svovlsyremængden er sat med udgangspunkt i 96 % koncentreret svovlsyre. Anvender du en mindre koncentreret svovlsyre, skal mængden øges forholds-mæssigt efter indholdet i det aktuelle produkt.

Når der anvendes forsuret gylle på bedriften, skal der foreligge dokumentation for, at reglerne er overholdt. Dokumentationen skal indeholde en erklæring om tidspunktet for udbringning, omfanget af udbringningsarealerne og den udbragte mængde gylle. Derudover skal der foreligge dokumentation i én af de følgende dokumentationstyper; se tabel 5 nedenfor. Dokumentationen skal opbevares i op til fem år og fremvises til kontrolmyndighed ved forlangende.

Tabel 5 Krav til dokumentation ved udbringning af gylle med ammoniakreducerende teknologier

Dokumentationstype	Dokumentationsbehov
Dokumentation for nedfældning	Faktura fra maskinstation, internt regnskab fra markdriftsfællesskab eller erklæring om den foretagne nedfældning.
Dokumentation for forsuring i mark	Kvittering for indkøb af tilstrækkelig mængde syre.
Dokumentation for forsuring i læger	Kvittering for indkøb af tilstrækkelig mængde syre samt en forsuringsattest, der indeholder de nødvendige oplysninger om den gennemførte forsuring.
Dokumentation om forsuring i stalden	Dokumentation for at den krævede dokumentation i henhold til husdyrbrugets tilladelse eller godkendelse er overholdt.

Krydsoverensstemmelse (KO)

Der er KO på udbringningsmetoder og på de regler, der skal sikre mod overfladeafstrømning af udbragt husdyrgødning. Dvs. forhold omkring udbringning på frossen, snedækket og vandmættet jord, og forhold omkring udbringning på arealer, der skråner mod vandmiljøer. Desuden er der KO på overholdelse af udbringningsperioderne for flydende husdyrgødning, afgasset vegetabilisk biomasse, flydende affald, restvand, bundfald, ensilagesaft, samt kunstgødning og fast husdyrgødning. Du kan læse mere om krydsoverensstemmelse her.

Det er kravene 1.13, 1.14 og 1.15, der er KO-belagt.

Dispensation for aksestryk på gyllevogne

Af planterådgiver Vivi Ernstsén

Størstedelen af de jyske kommuner har meddelt, at der enten gives en midlertidig eller permanent dispensation til kørsel med forhøjet aksestryk ved gylleudbringning med tre akslede gyllevogne. I SAGRO's område har Fanø og Lemvig kommune, som de eneste ikke meddelt dispensationen via Trafikstyrelsen.

For nærmere information om totalvægt og aksestryk klik på nedenstående banner med Trafikstyrelsens dispensation.

For anvendelse af dispensationen skal både Trafikstyrelsens og kommunens dispensation medbringes i printet format under kørslen. Dispensationerne kan findes her.

REGLER OG TILSKUD

GLM 7, afgrøderotation på omdriftsjord

Ved at så græsefterafgrøde i majsén er det stadig muligt at dyrke kontinuerlig majs.

Majs

I TILVÆKST Grovfoder nr. 1 beskrev Peter Siebert i artiklen CAP-reformen 2023-2027 de nye konditionalitetskrav, benævnt GLM 1-9. Nedenstående drejer sig om GLM 7, afgrøderotation på omdriftsjord.

Der har været megen polemik om hvilke kriterier, der skulle være gældende for at opfylde kravet om afgrøderotation på marker med majs efter majs. Landbrugsstyrelsen (Lbst) har skiftet standpunkt flere gange, men senest har Lbst meldt ud, at afgrøden "Majs med græsefterafgrøde" i 2023 vil blive betragtet som en anden afgrøde end afgrøde "Majs / Majs med græsefterafgrøde" i 2022. Du kan således fortsætte med at dyrke (kontinuerlig) majs på dine marker, hvis du sørger for at så – og anmelde – græsefterafgrøde i markén hvert år.

For at holde styr på, hvorvidt der bliver sået græsefterafgrøde i markén, har Lbst oprettet nye afgrødekoder til 'majs med græsefterafgrøde'. Det er vigtigt, at de nye afgrødekoder bliver anvendt. Det sørger din planterådgiver naturligvis for, men husk at etablere efterafgrøderne som planlagt eller at få ændret din markplan og indberetning.

Tabel 6 Afgrødekoder til majs med/uden græsefterafgrøde

Afgrøde i Mark Online	Afgrødekoder	
	Uden græsefterafgrøde	Med græsefterafgrøde
Majs, helsæd	216	
Majs, helsæd, græsefterafgrøde		218
Majs, kolbemix	216	
Majs, kolbemix, græsefterafgrøde		218
Majs, modenhed	5	
Majs Modenhed, græsefterafgrøde		19
Majs, biogas	216	
Majs, modenhed, græsefterafgrøde		218

Landbrugsstyrelsen har i forbindelse med den seneste ændring af fortolkningen udarbejdet en række eksempler, som viser, hvorvidt kravene om afgrøderotation er opfyldt med gentagen dyrkning af majs på samme areal.

Tabel 7 Eksempler – majs med græsefterafgrøde i tre år (Kilde: Landbrugsstyrelsen)

	2023	2024	2025	2026	Forklaring
Mark A	Majs, græs- efterafgrøde	Majs, græs- efterafgrøde	Majs, græs- efterafgrøde	Majs, græs- efterafgrøde	2026 Godkendt
Mark B	Majs	Majs, græs- efterafgrøde	Majs, græs- efterafgrøde	Majs, græs- efterafgrøde	2026 IKKE godkendt. Der er krav om anden hovedafgrøde end majs i 2026, da der ikke har været græsefterafgrøde efter majsén i alle tre år 2023, 2024 og 2025.
Mark C	Majs, græs- efterafgrøde	Majs, græs- efterafgrøde	Majs, græs- efterafgrøde	Majs	2026 Godkendt. Men i 2027 vil der være krav om en anden hovedafgrøde end majs, da der ikke vil være græsefterafgrøde efter majsén i alle tre foregående år 2024, 2025 og 2026.

Anmeld den rigtige afgrøde på marken

Af planterådgiver Thomas Harbo

2023 kontrolleres alle marker og afgrøder med satellit. Ansøgningsafgrøden skal være på marken i en del af perioden 15. maj til 25. juli. Der bliver sendt høringsbrev til ansøger, hvis der er uoverensstemmelse.

Høringsbreve ved anden afgrøde end ansøgt

For at få beregnet de rigtige krav til afgrøderotation, GLM 7, og ikke-produktive arealer (brak), GLM 8, er det vigtigt, at det er de afgrøder, som dyrkes på arealerne, der anmeldes. Det er den afgrøde, der dyrkes på arealet i perioden 15. maj til 25. juli, der er ansøgningsafgrøden, og derfor skal anmeldes i Fællesskema.

Fra i år kontrollerer Landbrugsstyrelsen ALLE afgrøder med satellit. Dvs. at ALLE ansøgere får kontrolleret ALLE marker og afgrøder. Du må derfor også regne med, at evt. afvigelser mellem ansøgt afgrøde og etableret afgrøde "afsløres" og udløser et høringsbrev, som skal besvares.

For at minimere det bureaukratiske bøvler er det derfor overordentlig vigtig, at evt. ændrede afgrøder indberettes senest på ændringsfristen, som i år er den 16. Maj.

Fællesskema – nye oplysninger om ansøger

Af planterådgiver Thomas Harbo

Ansøgers køn skal nu oplyses

Med den nye CAP23-reform er der foruden en række nye muligheder og tilskud, der kan søges, også en del ændringer i selve ansøgningen. Således skal der nu oplyses om ansøgers køn, fordi EU-kommissionen er interesseret i, hvordan EU's støttemidler bliver udbetalt fordelt på køn!

Det er derfor nok ikke et udtryk for en upassende interesse, hvis din planterådgiver ringer og spørger til dit køn. Vi har brug for dit svar, da vi naturligvis ikke blot kan rubricere ansøgere efter formodninger om køn baseret på udseende eller navn. Nedenfor kan du se svarmulighederne.

Oplysninger om ansøger

Hvis der er tale om en gruppe af personer, en juridisk person eller en gruppe af juridiske personer angives køn for den ansvarlige person, som træffer beslutninger om bedriftens aktiviteter. I tilfælde hvor der er kønsmæssig balance imellem ansvarlige personer (f.eks. hvis der er tale om en mand og kvinde som i fællesskab er ansvarlige), benyttes kategorien "Ikke relevant".

☐ Kvinde	☐ Ikke relevant
☐ Mand	☐ Ønsker ikke at oplyse
☐ Non-binaer	

Figur 1 Landbrugsstyrelsens definitioner og mulige svar om angivelse af køn
(Kilde: Tast selv, Landbrugsstyrelsen)